

תקצירי קורסי החינוך וההתנסות

שם הקורס: היבטים פילוסופיים וסוציולוגיים של החינוך

הקורס בא לפתח מודעות עצמית של הסטודנטים לצורך לבחון את הנחות היסוד שלהם לגבי תפקידם כמחנכים. הוא משלב דיון במושגים "חינוך" ו-"הוראה" מן ההיבט הפילוסופי, ומהקשר החברתי שלהם.

במסגרת הקורס ייחשפו הסטודנטים לדיון על טבעה של הפילוסופיה, ועל הקשר בין פילוסופיה לחינוך, וידונו בהגדרות השונות של החינוך וההוראה, ובבעיית סמכותו של המורה בדמוקרטיה האתונאית (עפ"י אפלטון), בדמוקרטיה הליברלית (עפ"י דיואל) ובחינוך הרדיקלי (עפ"י א. רוזנב).

הסטודנטים יתוודעו אל הרקע החברתי לפעולת החינוך, ודרך השפעתו של החינוך על תהליכים חברתיים, ויפתחו את יכולתם להעריך את המשמעות החברתית של החינוך, ולבחון את זהותם החינוכית מתוך מושגים פילוסופיים. קורס זה יסקור מספר הוגים אשר עיצבו את התפיסות של החינוך הדמוקרטי ויגע גם במספר מודלים יישומיים המביאים תפיסות אלו לידי ביטוי קונקרטי בשדה החינוכי בכלל ובחינוך הדמוקרטי בפרט. הקורס יעסוק במעמד החינוך בחברה, בריבוד החברתי ובצורך בחינוך ככלי לניעות חברתית, בשאלת שוויון ההזדמנויות מול מצוינות בחינוך, בקשר בין קהילה וחנך.

שם הקורס: אידיאולוגיה, חברה וכלכלה

במהלך הקורס ילוו הסטודנטים בהנחיות תיאורטיות ומעשיות לקראת עבודת סמסטר בתחום הדעת של אידיאולוגיה, חברה וכלכלה. במהלך המפגשים יבדקו שאלות החקר והשאלים השונים בארגון המקורות, תוך הדגשת המודעות לדיסציפלינה, לתיאוריה, למונחים ולהנחות יסוד. כן יודגש הצורך בקריאה ביקורתית וכתובה אינטגרטיבית של מקורות כפרק של ספרות מחקרית. עולם התוכן יציג את הקשר שבין מדינה לכלכלה, עסקים וחברה וידון בקשר שבין תהליכים מדיניים (כמו הפרטה ומיסוי) לבין תהליכים כלכליים (כמו מחזורי עסקים) המשפיעים על תהליכים חברתיים (כמו אי-שוויון בעוני) ובנוסף, יחדד ויעסוק בהשפעתם של צעדי התערבות ממשלתית ורגלציה על אופן פעילות הסקטור העסקי על נגזרותיו והיבטיו השונים. כל זאת תוך התייחסות לתפקיד המדיניות הציבורית להשגת מקסימום רווחה למשק.

שם הקורס: מפגש חינוכי

בקורס נעסוק במגוון נושאים המאפיינים את הקשר שבין איש החינוך לתלמידו, בין המבוגר לילד, בין מי שמתווה את הדרך למי שאמור לעמוד בשביליה. השיעורים בקורס יתמקדו בהכרת תיאוריות חינוכיות שונות, לצד כלים מעשיים.

שם הקורס: החינוך הדמוקרטי ופיתוח הזהות החינוכית

הקורס מתמקד בהיבטים בעבודת המחנך היזם הקשורים לתפיסת הזהות החינוכית העולה מתוך המפגש עם שדה היזמות החינוכית החברתית והחינוך הדמוקרטי.

החינוך הדמוקרטי מעודד הכרות של האדם עם עצמו ומודעות למטרותיו, כתוצאה מכך האדם יוזם ויוצר בתחומים המעניינים אותו תוך כיבוד זכויותיהם של בני האדם בסביבתו הקרובה והרחוקה.

במסגרת החוג לניהול עסקי הסטודנט יבצע פרויקט יזמי חינוכי חברתי בתום הלימודים. קורס זה מהווה בסיס מרכזי להמשך הלימודים בכך שהוא עוסק בחיפוש וגילוי ומהווה את השלב הראשון לקראת ביצוע הפרויקט בהמשך הלימודים.

במסגרת קורס זה מתקיים תהליך בירור זהות חינוכית וחיפוש המהווה את השלב בו לומד הסטודנט את עצמו ואת עולמו מתוך תחומים אותם הוא מזהה כנקודות החוזק ואזורי הצמיחה שלו, ויוצא לחיפוש אחר המפגש של אזורי חוזק אלו עם העולם. כתוצאה מתהליך החיפוש מגלה הסטודנט את ייחודיותו ואת הדרך בה הוא יכול להשפיע ולהביא את ייחודיותו לידי ביטוי.

שם הקורס: קהילת לומדים

קורס קהילת הלומדים מהווה מעבדה לפיתוח פדגוגי ורפלקסיה וליצירת שיתופי פעולה וידע בקהילת הלומדים במסלול. במסגרת זו מאותגרים הנחות ומבנים של הלמידה הקונבנציונלית כגון ההבחנה בין מורה ותלמיד, המבנה בו המורה קובע את הקוריקולום, מושג הידע ולמידה אוטונומית. בפרט קיים דגש על פיתוח למידה, חשיבה וידע בקהילה. במהלך הקורס ניתנת הזדמנות לכל חבר קהילה ליצור למידה סביב תחום עניין שלו, ולגבש קבוצת למידה ייחודית אותה הוא מוביל.

קבוצות אלו כוללות סטודנטים ומרצים בהתאם לתחומי עניין והן משתנות בחינת נושאים ומשתתפים במהלך השנה. חלק אינטגרלי מהלימוד הוא תהליך רפלקציה על הלימוד וכן על הלמידה המתרחשת בשיעורים אחרים – ניתוח הפדגוגיה, סוג הלמידה שהיא מאפשרת או מונעת, ומבנה הלימוד בחינת - תפקיד ה"מורה", היחסים בין השותפים ללמידה, יחס לידע, ומידת השיתוף בלמידה.

שם הקורס: הערכת הלמידה וניהולה

הקורס דן בתיאוריות העומדות בבסיס הערכת הלמידה וניהולה תוך התייחסות לתפקידי המורה בכיתה, בתהליכי הוראה-למידה, בדגש על מודעות עצמית של כל הלוקחים חלק בתהליך. מוצגים בו גישות בהערכה החינוכית ואפשרויות השימוש בהן לצורכי הערכת התלמיד הבודד וקבוצת לומדים, וכן כלים ודרכי הערכה ומדידה במסגרת ההוראה-למידה בכתה, והשימוש המושכל בהם – בחירה, תכנון, פיתוח, ביצוע, הערכה והפקת לקחים.

שם הקורס: פסיכולוגיה של תהליכי למידה והוראה

פדגוגיות מעמקים

בהיסטוריה של התפתחות הפסיכולוגיה מוכר המעבר מפסיכולוגיה לפסיכולוגיית 'מעמקים' כשלב בו החל פרויד לחקור ולהפיץ את גילוייו החדשים, שביסודם בין השאר מעבר מריפוי פתולוגיות כתחום רפואי, פסיולוגי, המטופל בתרופות ושוקים חשמליים, לתפיסת הריפוי כמתייחסת לנפשו של האדם, ומתאפשרת גם באמצעות דיבור. גישה זו, שבראשיתה הייתה פוזיטיביסטית, התפתחה לתפיסות קונסטרוקטיביסטיות ופוסט מודרניות אשר הציבו במרכז את הסובייקטיביות.

בחינוך, המעבר מפסיכולוגיה של תהליכי הוראה למידה – לפדגוגיית מעמקים הוא מעבר מתפיסת תכלית החינוך כהעברת ידע לתפיסת תכלית החינוך כמכוון **לכינון אדם**. למעשה, יצירת מרחבים מגוונים המאפשרים לסובייקט מפגש עם היבטים בעצמיותו האוטנטית.

פיתוח 'עצמי' הינו יסוד ליכולתנו לראות את ה'אחר'. לחוות את היותנו חלק ממערך גדול יותר הכולל מחויבות ללקיחת אחריות על הסביבה הפיסית והאנושית בה אנו מתקיימים.

תפיסה זו שביסודה תכלית חינוכית הומניסטית ואכסיסטנציאליסטית, מתייחסת באופן ייחודי הן ללומד/ת, הן לעבודת ההוראה, הן לזהות המחנך והן לתכנים הנלמדים. כינון אדם מתאפשר בתוכם של יחסים, אינטראקציות – מורה תלמיד, תלמיד בינו לבינו, תלמידים בינם לבין עצמם, וכן, תלמידים עם 'חומרים' לימודיים.

הקורס יתמקד בהבנת תפיסות, תהליכים ומיומנויות המתייחסות להתפתחות אדם, התפתחות ה'עצמי' (Self), במפגש מורה-תלמיד-חומר לימודי.

הלמידה תעגן התייחסות לשאלות אינטרדספלינריות (מתחום הפסיכולוגיה, הפילוסופיה והחינוך) כגון: מהו כינון אדם? מהי התפתחות אנושית? מהם התהליכים המרכזיים להתפתחות אנושית? מהם התנאים המאפשרים זאת? אילו יחסי גומלין מאפשרים פיתוח עצמי? מהי נוכחות של 'מבוגר' בתהליך כזה? מהן המיומנויות הרלוונטיות? כיצד ניתן להסתייע בתכנים, הערכות וכו'? במידת הצורך, ישולבו תכנים נוספים כמו: גורמי הנעה ללמידה (הצורך בהישג, רמת שאיפה, סקרנות, דימוי עצמי לימודי וחברתי, מחוללות עצמית, תת-השגיות, אפקט פיגמליון), גורמי לחץ בסביבות למידה (לחץ וחרדת בחינות, שחיקה- מאפיינים ואסטרטגיות מניעה), מאפייני השונות בתחומי כישורים ויכולות הבאים לביטוי במהלך הלמידה, התמודדות עם השונות בין תלמידים/ות ובטווחי היכולות שלהם/ן.

יושם דגש על חווית הסטודנטים/יות כתהליך מקביל לחווית תלמידים במערכת החינוך.

פסיכולוגיה של גיל הנעורים

הקורס עורך היכרות עם עולמם של מתבגרים, דרכי התנהגותם ויחסי הגומלין שלהם עם סביבתם. במסגרתו נחשפים הסטודנטים/ות לתיאוריות מגוונות בפסיכולוגיה של גיל ההתבגרות (פרויד, אריקסון, פיאז'ה, מרסיה, בלוס), לומדים להכיר את המאפיינים המרכזיים של הגיל ומתוודעים לשינויים הרבים והמגוונים שעוברים על מתבגרים/ום- בתחומים הפיזי, הקוגניטיבי, הנפשי, המשפחתי והחברתי. הקורס חושף לדילמות אופייניות במערכות יחסים של מתבגרים עם הוריהם ועם קבוצת השווים ומסייע ברכישת כלים לעבודה חינוכית עם מתבגרים.

שם הקורס: שיטות מחקר בחינוך

הקורס מכוון לפיתוח יכולות של הבנה וקריאה ביקורתית של מחקרים מתחום מדעי החברה בכלל ומתחום החינוך וההוראה בפרט, ולרכישת מיומנויות של איסוף נתונים שיטתי ושימוש בכלי אבחון, תשאול, סיקור בדרכי עריכת מחקר בתחומים אלה, כהכנה לכתיבת עבודות מחקר בתחום החינוך וההוראה בשיטת המחקר האיכותית.

הקורס מקנה מושגים בסיסיים בסטטיסטיקה תיאורית, הנדרשים לתלמידי מדעי החברה ומדעי החינוך: מדגם ושיטות דגימה, מדדי מרכז ופיזור, מקדמי מתאר וקווי תסוגה, התפלגות נורמאלית ושימושי סטטיסטיקה בחינוך.

שם הקורס: סמינריון דידקטי

הסמינריון נועד לברר את התפיסה החינוכית-הוראתית אוטונומית אצל הסטודנט, ולהכשירו להיות מורה החוקר את עבודתו ובוחר אותה לאור תפיסתו זו. במסגרת הסמינריון נערכת בחינה ביקורתית של תפישות חינוכיות שונות ואופן יישומן במערכת החינוך לאורך זמן. הלומד מתנסה בחיבור עבודה מדעית בנושא המשלב חינוך והוראת הדיסציפלינה, בשיטת המחקר האיכותי, על פי עקרונות כתיבה מדעית, תוך התבוננות ביקורתית על מעשה החינוך והתמורות החלות בו, ומתן ביטוי לתפיסה החינוכית האישית של המחבר.

לצד דיונים בנושאים נבחרים מתוך שדה המחקר החינוכי במליאה, מלווה הסטודנט בהנחיה טיטוראלית בכתיבת עבודתו, והוא אף נדרש להציג רפרטים במליאה ולנהל דיון בנושא אותו בחר לחקור.

שם הקורס: חינוך לרב-תרבותיות

הקורס מציג את חילוקי הדעות המתקיימים בשאלת החינוך לרב תרבותיות ומציב לו כמטרה לזמן תהליך של דיאלוג והקשבה לקולות שונים בחברה הישראלית, ולהוות מסגרת לברור הזהות החברתית-תרבותית ולהרחבתה. זאת מתוך מודעות למשמעות סוגיית הזהות במציאות הפוסט מודרנית הגלובלית והייחודית-ישראלית.

בקורס ייבחנו הפרשנויות הרבות והסותרות, לעתים, של הרב תרבותיות דרך היבטיה השונים בחברה הישראלית מרובת התרבויות, על ריבוי שסעיה, כחברה קולטת עליה, שבה חיים זה לצד זה יהודים וערבים, אשכנזים וספרדים, דתיים וחילוניים, צברים ועולים, וקבוצות אתניות ומגדריות שונות. הקורס בוחן את המפגש הבין-תרבותי בכיתה. לאור הרצון לאוטונומיה חינוכית-תרבותית בבתי ספר המשרתים קבוצות אוכלוסייה שונות מצד אחד לבין הצורך בחינוך לערכים חברתיים ולאומיים משותפים, מהצד האחר. זאת על רקע המשבר באידיאולוגיות חברתיות מרכזיות ועליית מעמדן של אידיאולוגיות קבוצתיות כשמערך היחסים בין הפרט לחברה משתנה. שימת דגש פדגוגי על צרכי התלמיד כפרט במסגרת בית הספר, מוליך בעקיפין להכרה באוטונומיה תרבותית של קב' חברתיות שונות, וירידה במעמד של ערכים חינוכיים מרכזיים. הקורס מבקש להעצים את השאיפה לחינוך לפלורליזם חברתי וקבלת האחר בתוך החברה הישראלית מרובת התרבויות, בה כל מגזר מכיר את תרבותו שלו וכמעט שאינו נחשף לתרבות של מגזרים אחרים.

שם הקורס: התנסות א' - סוגיות בעבודת המורה והמחנך היזם

ושדה היזמות החינוכית

קורס זה מאפשר הכרות מעמיקה עם שדה החינוך הדמוקרטי, כשדה חינוכי שמציג מגוון רחב של יזמות חינוכיות וחדשנות חינוכית מנקודת מבט דמוקרטית. הקורס מאפשר התנסות בסוגיות מגוונות של עשייה יזמית חינוכית, עם דגש על התנסות במיומנויות יזמיות בתוך התהליך היזמי חינוכי.

הקורס מבוסס על עיקרון הלמידה מעשייה כך שהלמידה בקורס תתבסס על פדגוגיה של למידה מבוססת פרויקטים (PBL). במסגרת זו הסטודנטים יתנסו בצוותי עבודה שונים לקידום פרויקטים חינוכיים וחברתיים תוך כדי תרגול של מיומנויות יזמיות. סל המיומנויות והתכונות היזמיות הוא רחב וכולל בתוכו גם תכונות מולדות וגם מיומנויות שניתן לרכוש כגון עבודת צוות, הובלה, יצירתיות, התמדה, זיהוי צרכים והזדמנויות, ירידה לפרטים, גמישות, ביטחון עצמי, תנועה מתמדת, פתיחות לשינויים ועוד, מיומנויות אלו הן חלק מתוכנית ההכשרה בקורס זה.

שם הקורס: גישות בהוראת מקצועות הניהול א'

בקורס זה ייחשף הסטודנט לכל תכניות הלימודים במקצועות השונים במגמת ניהול עסקי ותעשייה וניהול בה הוא מיועד להשתלב. ההעמקה בתכניות הלימודים המתוכננת ללימודים בחטיבה העליונה לקראת בגרות.

הסטודנטים נדרשים לנתח את תכנית הלימודים ולבדוק את מידת ההלימה בין התוכנית למבנה הדעת של הדיסציפלינה; לדון בבעיות נבחרות בהוראת המקצועות השונים; לתכנן ולעבד נושאי לימוד ליחידות למידה כולל שימוש בעזרי הוראה מקוריים או קיימים המחייבים שימוש ביקורתי; להכיר מבחני בגרות עיוניים ומעשיים ועבודות גמר בדגש על מידת הקשר ביניהם לבין תכניות הלימודים מהיבטי התוכן והמטרות.

תכנון נושאי הלימוד יבטאו מגוון חלופות לאסטרטגיות/שיטות הוראה ולסגנונות למידה כולל שיקולי דעת וקריאה ביקורתית של הספרות (הכתובה והאלקטרונית) המיועדת לתלמיד.

הסטודנט יידרש להתמודד עם תכנון הוראה-למידה כיתתית בפני עמיתים, והוראה-למידה פרטנית ו/או קבוצתית כמענה לצרכי התלמיד ובהתאמה לנסיבות.

שם הקורס: גישות בהוראת מקצועות הניהול ב'

בקורס זה נחשף הסטודנט לכל תכניות הלימוד במקצועות השונים במגמה בה הוא מיועד להשתלב. ההעמקה בתכניות הלימוד המיועדות לתלמידי החטיבה העליונה בפריסה לשלוש שנות לימודים י-י"ב.

הסטודנטים נדרשים לנתח את תכנית הלימודים ולבדוק את מידת ההלימה בין התכנית למבנה הדעת של הדיסציפלינה; לדון בבעיות נבחרות בהוראת המקצועות השונים; לתכנן ולעבד נושאי לימוד ליחידות למידה כולל עזרי הוראה מקוריים; להשתמש בחומרי למידה קיימים תוך הפעלת ביקורתיות והכנסת שינויים וחדשנות; להכיר מבחני בגרות עיוניים, מעשיים ופרויקטים גמר

המשולבים בהוראת מקצועות המגמה, תוך התמקדות בקשר דרכי ההערכה במקצועות השונות במגמה ובין תכניות הלימודים.

תכנון נושאי הלימוד יבטאו מגוון חלופות לאסטרטגיות/שיטות הוראה ולסגנונות למידה כולל שיקולי דעת וקריאה ביקורתית של הספרות (הכתובה והאלקטרונית) המיועדת למורה ולתלמיד.

הסטודנט יידרש להתמודד עם תכנון הוראה-למידה כיתתית, והוראה-למידה פרטנית ו/או קבוצתית כמענה לצרכי התלמיד ובהתאמה לנסיבות.

שם הקורס: פיתוח חשיבה בהוראת מקצועות הניהול העסקי

הקורס נועד להקנות ללומדיו את היכולת לפתח את החשיבה בהוראת המקצוע אותו הם עתידים ללמד, על פי "גישת המיזוג".

במסגרת הקורס נחשפים הלומדים לסוגי החשיבה השונים, ומושם בו דגש על פיתוח דרכים וגישות לשילוב מטרות חשיבה בהוראת הדיסציפלינות מתחומי הניהול העסקי: החשיבה היוזמת והחשיבה הלוגית, לצד פיתוח חשיבה לטרלית וחשיבה ביקורתית ושיפור היכולת המטה-קוגניטיביות של המלמד והלומד.

הלומדים בקורס פוגשים מחקרים ופרויקטים וכן חומרי למידה בתחום פיתוח החשיבה, שנועדו לגיבוש תפיסות אודות הבנייתה של חשיבה יזמית במסגרות חינוכיות. הם נדרשים לתכנן תכנית לימודים המשלבת מטרות מתחום החשיבה ומטרות מתחום התוכן, ומלווה בהמשגה רפלקטיבית.

שם הקורס: התנסות מעשית בהוראת מקצועות במגמת ניהול עסקי

ההתנסות בהוראה נועדה לסייע לסטודנטים בתכנון ובהוראה של שיעורים מעשיים ועיוניים במגמת ניהול עסקי בבתי ספר תיכוניים בכיתות אמת בחטיבה העליונה (י"ג-י"ב). ההתנסות תאפשר קידום, עיצוב ופיתוח זהות מקצועית ואישית, פיתוח יכולת ניהול שיעור ועמידה בכיתה, רכישת ידע פדגוגי וקוריקולרי בנושאי הלימוד של כיתות ההתנסות והפיכת תכנית הלימודים להוראה ולעשייה בפועל.

הקורס מזמן התנסות בתהליכי הוראה – למידה והערכה של תלמידים תוך שילוב עבודה בצוות עם עמיתים ושיתוף פעולה עם מורים ונושאי תפקידים בבית הספר. ההתנסות כוללת תצפיות בשיעורי המורה המאמן, הוראה פרטנית בהנחייתו ובהנחיית המדריך הפדגוגי, והוראת יחידות לימוד בסביבות הוראה קונבנציונליות ובסביבות הוראה עתירות טכנולוגיה.

תכנית ההוראה פותחה בדגש על ישום עקרונות של תכנון לימודים הכוללים פיתוח רצפי הוראה, תכנון מערכי שיעור, הכרת עזרי הוראה למידה, פיתוח פעילויות לימודיות, שימוש באסטרטגיות הוראה, הכרה ופיתוח כלי הערכה, הכרה ותכנון סביבת הלמידה במקביל להתנסות בניהול כיתה. הסטודנטים מחויבים לבתי הספר הקולטים ונוטלים חלק בכל הפעילויות המתקיימות ביום ההתנסות.

במהלך ההתנסות ינהל הסטודנט **יומן פדגוגי רפלקטיבי** בו ישתקפו התהליכים המתרחשים בכיתה בד בבד עם תהליכי התפתחות אישיים.